

Forfatter: Larsen, Karl

Titel: Udrag fra Set og tænkt under den store Krig (1)

Citation: Larsen, Karl: "Set og tænkt under den store Krig", i Larsen, Karl: *Set og tænkt under den store Krig*, Erslev & Hasselbalchs Forlag, Schetelig's Boghandel, 1915, s. 41.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-larsenk_20-shoot-idm140618749141424/facsimile.pdf (tilgået 28. oktober 2021)

Anvendt udgave: Set og tænkt under den store Krig

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

Individs personlige Offer af Liv og Blod og tillige populært »indpisket« den nationalt. Den er Skolens, Videnskabsmændenes, Hærens, Arbejderbataillonerne, Kants og Fichtes, Hegels og Karl Marx's, Bismarcks og Moltkes.

Krigen 1914 med det tyske Socialdemokratis ufor-tøvede Rykken i Felten, med hele Folkets rent personlige Hengivelse under Militæret, med den indgribende statslige Regulering af det borgerlige Erhvervsliv, som er fulgt efterpaa, har givet denne Statsidé en praktisk Indøvelse, som kan faa de aller betydeligste Følger efter Krigen.

Og denne i Ordets dybeste Forstand socialistiske Samfundsreligion er et Slag midt i Ansigtet paa angelsachsisk Tankegang. Den er den personlige Underordnings, Disciplinens, Offerets Idé, hvis Maal ikke er Individets størst mulige Vel, men den højst tænkelige Udvikling af den nationale Stat og derigennem af den almindelige Kultur.

For Angelsachserne er Staten endnu Individets Tjener i liberalistisk Aand fra Midten af det 19de Aarhundrede. Den er først og fremmest »Natvægterstaten« — som Socialisterne kaldte den — hvis Hovedopgave var at holde Tyve, Røvere og Ildsvaade i snævrere og videre Forstand borte fra Borgerne. Eller som Professor *Francke* ved det amerikanske Harvard-Universitet nylig har udtrykt det: »Englænderen og Amerikaneren betragter det som noget overspændt Fantasteri, at Staten skulde være andet og mere end en Institution til Værn for de enkelte Individets

Lykke, at den skulde staa som kollektiv aandelig Personlighed over og hinsides de enkelte Menneskers Liv, at det mindre gjaldt disse enkelte Personers Lykke end det at faa dem hævet op paa et højere Trin af Tilværelsen, udvikle dem til en sædeligt højere Type Mennesker.

Af mangfoldige Forfattere er der med Rette peget paa de *økonomiske* Momenter i den nuværende Verdenskrig, men atter og atter maa det pointeres, at de ingenlunde naar frem i samme Plan som de *ideelle*.

Dette er Verdenskampens inderste Kærne.

Man kunde vel nok have tænkt sig, at den tyske Formerelses Overskud kunde have fundet Brødet og et godt Stykke Kød til Brødet paa fredelig Vis mange Aar endnu indenfor vor af Angelsachserne beherkede Storverden. Men har nogen Sinde et Ord ramt sjælelig dybt, saa er det Ordet om, at Menneskene lever ikke af Brød alene. Som saa uendelig meget af den moderne Klassekamp slet ikke er det Brødspørgsmaal, den udgives for, men tager Sigte paa ganske immaterielle Værdier, saaledes er den Tyskernes Kamp mod Angelsachserne, der uundgaeligt maatte føre til Krig med Ild og Jern, ikke inderst inde Kampen for Brødet, men en Kamp om Idéer.

Thi det er en af Tilværelsens mangfoldige logiske Modsigelser og psykologiske Sandheder: Om Brødet og hvad dertil horer kan Mennesker slaas af de mest tvingende Grunde og paa den nederdrægtigste Maade; men de *kan* i hvert Fald stundom, ledede af fornuftig Indsigt i fælles Skade og Fordel, naa et Forlig.